

Femmøller Strand - Egil Fischers ferie- og haveby med naturpark

Femmøller Strand er i sig selv et besøg værd – ikke mindst om sommeren. Her finder vi en fantastisk offentlig badestrand, Molskroen berømt som gourmet-madsted, samt en perlerække af charmerende små sommer- og helårshuse. Et rigtigt ferieparadis med Mols Bjerge, skov og bakker til den ene side og Ebeltøft Vig til den anden.

Hvad de fleste ikke aner, er at Femmøller Strand er Danmarks første planlagte ferieby. Arkitektonisk er stedet ganske unikt. Det blev planlagt og tegnet af den kendte arkitekt Egil Fischer i begyndelsen af 1920'erne. Egil Fischers fremsynede byplan gælder den dag i dag.

Egil Fischer var født i København i 1878. I begyndelsen af 1900-tallet tilbragte han en del år i Spanien, hvor han kastede sin kærlighed på spansk byggekunst og endte med at købe et faldefærdigt spansk palads fra 1500-tallet, som han drømte om at genopføre i Danmark. Han nåede at sende 6 vognlæs med byggemateriale fra paladset til Danmark, men så standsede de spanske myndigheder transporten og dermed brast Egil Fischers drøm om "et slot i Castilien" opført i Danmark.

Egil Fischer tog hjem til Danmark og kastede sig i stedet over den paradisiske plet ved foden af Mols Bjerge, som han allerede havde forelsket sig i i forbindelse med sin deltagelse i Landsudstillingen i Aarhus i 1909. Femmøller Strand var dengang ganske ubeboet og beliggende uden for "lands lov og ret". Men rutebilerne var begyndt at køre og Fischer var klar over, at i løbet af ganske få år ville området blive tilgængeligt som en del af det almindelige rutebilnet.

Samtidig var der begyndt en udvikling i retning af ferie og fritid ved skov og strand. Egil Fischer opkøbte nu tre gårde i området og lavede en plan for Danmarks første byplanlagte "ferieby".

Feriebyen var planlagt omkring en sydvestgående grøn akse, "Kulturaksen", med en oval idrætsplads – "Stadion" - i den ene ende og et rektangulært grønt fritidsområde – "Grønningen" - i den anden. For enden af denne akse lå Kirkebakken, hvor en kirke var planlagt og hvorfra der skulle være fri udsigt over Stadion og Grønningen til havet. De to områder adskiltes af anlæggets "kommercielle akse", landevejen mellem Femmøller og stranden. Ved vejen blev der planlagt to torve, og ved det ene, Vesttorvet, opførte Fischer "Molskroen". 1924 var den, som første bygning i området, færdig. Ved torvene var der desuden planlagt kiosker og butikker.

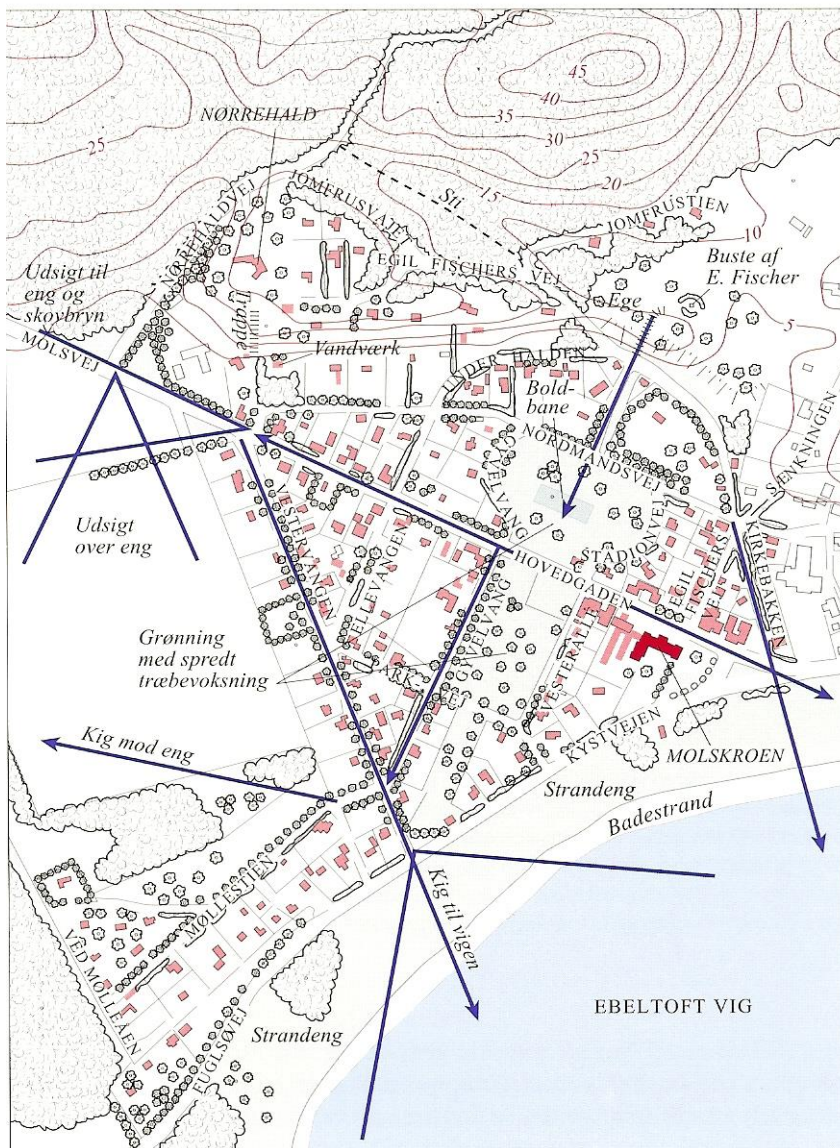
På bakken nord for området byggede Fischer senere sin egen bolig, Nørrehald, og på bakken mod øst planlagde han som nævnt en kirke. Kirken blev aldrig opført – i stedet er der her, på "Kirkebakken", nu en mindesten med buste og Egil Fischers og hustruen Olgas urne.

Egil Fischer tegnede flere sommerhuse til området, og 8 af dem er bevaret i dag. De er opført i nationalromantisk stil, med kampestenssokkel og sorttjæret bindingsværk med tavl med røde teglsten og stråtag eller rødt tegltag og med

karakteristiske afrundede hjørner. Andre huse er i dag opført som en efterligning af denne stil.

I bakkerne bag Nørrehald og den påtænkte kirke er 55 ha. udlagt som naturpark.

Overalt tænkte Fischer i udsigter. Der skulle f.eks. være udsigt direkte til havet fra kirkebakken gennem idrætsplads og park ("Kulturaksen") og ad flere af de udlagte gader til havet. I dag er flere af disse udsigter desværre spærret af selvsåede træer.

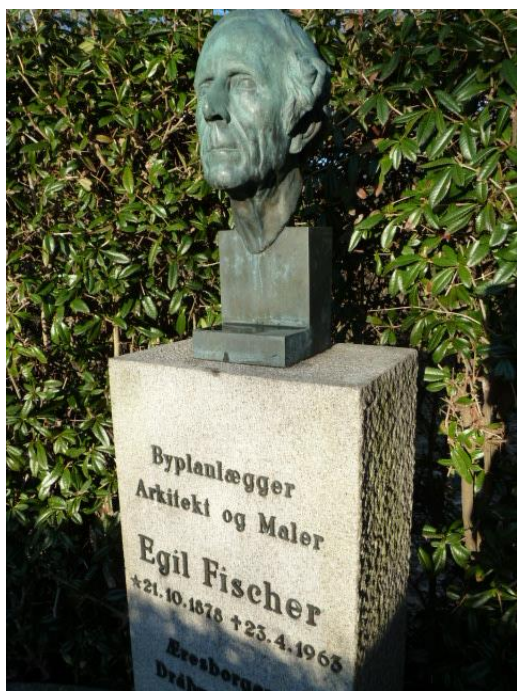
Egil Fischers "haveby" Fehmøller Strand, fra Ebeltoft Kommuneatlas 1999

Egil Fischers nåede ikke at se sin "haveby" færdig, og i 1957 skænkede han og hustruen Olga Fischer naturparken og de endnu ubebyggede områder til den daværende Dråby Kommune på betingelse af, at den lagte plan for området blev fulgt. Kommunen kvitterede ved at gøre Egil Fischer til æresborger og ved efter hans død i 1963 at opstille mindestenen og busten af ham på Kirkebakken.

Egil Fischers gave overgik ved kommunalreformen i 1970 til den nye Ebeltoft Kommune og efter seneste kommunalreform i 2007 til Syddjurs Kommune. Hele området er i dag en del af Nationalpark Mols Bjerge.

Nørrehald, Fischers egen bolig. Fra Kulturmiljøer i Århus Amt 2004

Egil Fischer-busten på Kirkebakken. Foto VFH

Litteratur:

Ebeltoft Kommuneatlas, Ebeltoft Kommune m.fl. 1999

Vilfred Friberg Hansen: Molslandet, Boggalleriet Rønde 2005

Lars Morell: Egil Fischers Mols, Molskroen/Boggalleriet 1998

Kulturmiljøer I Århus Amt, Århus Amt 2004

Vilfred Friberg Hansen, skrevet til Syddjursportalens oplevelsesguide marts 2012